Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

کتاب ::په منځني ختیځ کي پېښې - ستر نړیوال ناورین

لیکوال ::روښان ولسمل

یادونه : دغه لیکنه مي خپل د کمپیوټر په کتابونو کي پرته وه نه پوهیږمه چي چا اوځنګه زما کمپیوټر ته رارسولې وه د ارزښت لمخی مي پرلیکه کړه نور یې معلومات نه وه راسره (خالد هادي)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په منځني ختيځ کي پېښ، ستر نړيوال ناورين

هر وخت چي زه او د متحدو اېالاتو ولس مشر روزولت يو له بل سره پر مقابل مقابل مېز کښينو، داسي کار وجود نلري چي حل يې نه کړو، يهودېان بايد خپله اصلي مېنه ولري.

وينستن چرچل

د برتانيي لومړی وزير

د منځني ختيځ پراخه تاريخي او کلتوري سيمه د اسيا د لويي وچي په سهيل لويديځ او د افريقا د لويي وچي په شمال ختيځ کي پرته ده.

د نړی په اوسنۍ نقشه کي په منځني ختيځ کي شامل هيوادونه له بحرين، ايران، عراق، فلسطين، اسرائيلو، اردون، کويټ، لبنان، عمان، قطر، سعودي عرب، سوريه، ترکيه، متحده عرب امارات، او يمن څخه عبارت دي. يو افريقايي اسلامي هيواد مصر هم د خپل جيو پوليټيك اهميت له امله په منځني ختيځ کي نومول کيږي.

د منځني ختيځ سيمه چي د ځمکي پيژندني له نظره وچه او ګرمه سيمه ده ، تقريبا د نړۍ په سلو کي پنځه شپيته د تيلو زيرمي لري، چي د فارس سمندرګی يي هم ګاونډۍ دی.

تيل د منځني ختيځ اصلي صادرونکی ځيز دی، چي له امله يې د منځني ختيځ ټول وګړي نسبتا ښه او سوکاله ژوند لري، په منځني ختيځ کي شامل هيوادونه له اقتصادي پلوه په مختلفو کټګوريو کي راځي، ځيني يي د ښه اقتصاد لرونکي او ځيني نور يي له هغې جملې څخه يمن، په سترغربت او بدمرغۍ کي شپې ورځي سبا کوي.

د منځني ختيځ سيمه د تاريخ په اوږدو کي د دوام داري او البته خونړۍ جګړې شاهده ده، دا جګړې تر ډېره حده د فلسطين پر سر د عربو او اسرائيلو تر منځ، د فارسېانو او عربو تر منځ او پخپله د فلسطينيانو او اسرائيلو تر منځ پېښې سويدي.

نومړې جګړې چي تر اوسه يې لا هم پای نه دی موندلی، اصلي موضوع يې د فلسطين د يوه خپلواك دولت د رسميت پيژندلو موضوع ده چي تاريخ به ئې په تفصيلي ډول په همدې بحث کي څېړو:

ځمکه چي اصلا د فلسطين او اسرائيلو تر منځ پر شخړه ده، کوچنۍ ده او ټول مساحت يې 10000 ml2 لس زره ميله مربع دی، او د مديترانې سمندر په ختيځ پای کي پرته ده.

پر همدې ځمکه د تاريخ په مختلفو پړاوو کي مختلفي واکمنۍ تر سره سويدي، د اسرائيلو اوسنی ځوان دولت چي له زېږېدني ئې يوازي شپږ پنځوس (٥٦) کلونه کيږي، ادعا کوي چي له اردون سمندر څخه تر مديترانې پوري،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمال لوري ته تر لبنانه پوري، ختيځ لوري ته تر اردونه پوري او په سهيل کي تر مصره پوري اسرائيلي ملکيت دداو هم يې په رسمي ډول نومونږي سيمه لاندي کړېده.

د اسرائيلي دولت د پېژندل سوو پولو له مخي د همدې ځمکي 78% اته اويا په سلو کي اسرائيلي سيمه ده، هغه پاته 22% دوه ويشت په سلو کي بيا هم پر دوو برخو وېشل کيږي، چي يوه برخه يې د اسرائيلو تر سلطې لاندي ده چي په 1967 م ميلادي کال کي يې په يوه شپږ ورځنۍ جګړه کي لاندي کړې ده او نوره يې د فلسطينيانو تر کنترول لاندي ده.

د غزې تراږه چي د منځني ختيځ په حاصل خيزو او ستراتيژيکو سيمو کي شمېرپ کيږي، ml2 141 ميله مربع ده او د اسرائيلو د اوسني دولت و سهيل لوري ته د سمندر پر غاړه پرته او اباده سيمه ده، پر غزه تراډه تر ډېره ځايه فلسطينيان واکمني لري، او ځيني سيمي يې د اسرائيلي دولت لخوا کنترولېږي.

په منځني ختيځ کي مېشت لومړنی مدنيت د نيل سمندرګي، ,Eurphrates وTigres په سيمو کي مېشت سوي وو، د زمان په تېرېدو سره د منځني ختيځ مېشتنه د دريو مذهبونو پيروان وو، لومړی جودايزم چي له ميلاد څخه دېارلس پېړۍ مخکي د سيمي خلکو ددين په توګه منلی وو، له اولي تر څلورمي پېړۍ عيسويت او له اوومي پېړۍ راوروسته د اسلام سپېڅلي دين.

تاريخ پاڼو ته په کتنه فلسطينيان له سلګونو زرو کلونو را پدېخوا پر همدې ځمکه پراته دي.

د ځمکي پېژندونکو يا جيولوجيستانو د څېړني له مخي چي په همدې سيمه کي يې د لرغونو حيواناتو فوسيلونه او نباتي بقاياوي پيداکړي دي وايي چي د منځني ختيځ دا سيمه د لرغونو مدنيتونو يوه ستره زراعتي سيمه وه.

لرغون پوهان وايي چي د ميلاد له مخه له 2000 څخه تر 1500 پوري Amorites) ، (Canaanites)او (Semitic) خلك چي په (Phoenicians) قبيلې پوري ئې اړه درلوده، منځني ختيځ ته راغلي دي، چي دا سيمه وروسته د Canaan پنامه و نومول سوه.

په (Canaan) سيمه کي د تاريخ په اوږدو کي (Hittites) , (Semic) او په راوروسته کي (Philisines) اوسېدلي دي.

د ځينو رواياتو پر اساس د (Joshua) تر مشري لاندي اسرائيلو د (Canaan) سيمه لاندي کړه، او پيغمبر حضرت داود (ع) تر ميلاد زره کاله له مخه بيت المقدس يا (Jerusalem) فتحه کړ، او هلته يې يوه شاهنشاهي تاسيس کړه، دا شاهنشاهي نه يوازي پر Canaan مسلطه وه، بلکي پر Transjordan يا اوسني اردون يې هم واکمني درلوده.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهنشاهي د زمان په تېرېدو سره په دوو برخو ووېشله سوه، په سهيل کي په Judea او په شمال کي اسرائيل، د حضرت داود (ع) د زوی سليمان (ع) تر مرگ وروسته بيت المقدس د يهودانو پلازمېنه سوه، او اسرائيلو په همدې ځای کي خپل عبادت ځايونه پرانيستل،او تر 133 ميلادي سنې پوري يې پر همدې سيمه واکمني درلوده.

(Babylonians)يا بابيلونيانو د (Judah) ښار تقريبا په 586 قبل الميلاد کي لاندي کړ. په پلازمېنه بيت المقدس کي يې د داود عليه السلام د زوی حضرت سلېمان عليه السلام معبد راونړاوه، او هم يې ډېر يهود له خپلو کورونو څخه و شړل..

تقريبا پنځوس کاله وروسته د فارسپانو پاچا (Cyrus) بابيلونيا و نيول، او بيرته يې يهودو ته بلنه ورکړه چي خپل کورونه جوړ کړي، يهودو هم له همدې بلني څخه گټه پورته کړه او هلته مېشته سول، دا يهودان تر ډېره وخته هلته پاته سول او بيت المقدس يې اباد کړ.

د يهودي دولت تر تاسيس وروسته يهودانو د هغه مهال د پر واك حکومت سره خپل ښي اړيکي ساتلي، او په بشپړ ډول يې د نوموړی حکومت سبك تېنگاوه.

فارسپانو هم پر دې سيمه له 531 څخه بيا تر 331 قبل الميلاد پوري خپله پوره واکمني و چلول، تر دې دوه سوه کلني واکمنۍ وروسته لوی الکساندر فارسي امپراتوري ړنگه کړه، او د هغې سيمي د پاچا په توگه يې خپل ځان اعلان کړ.

په 323 قبل الميلاد کي د لوی الکساندر تر مرگ وروسته د هغه جنرالانو دا واکمني پر دوو برخو ووېشله، او يو تن جنرال (Seleucus) يو امپراتوري يا (dynasty) تاسيس کړه، چي تر 200 قبل الميلاد پوري يې دا بحراني سيمه رهبري کړه.

د امپراتورۍ د تاسيس په پيل کي دا واکمنو چي (Seleucids) نومېدله و يهودانو ته دا اجازه ورکوله چي په ازاد ډول خپل عبادت و کړي، خو راوروسته يې بيا د Judaism و مذهب ته د عبادت مخنيوی کاوه.

په 167 قبل الميلاد کي يهودو پاڅون وکړ او پر فلسطين باندي يې ددې واکمنانو امپراتوري پای ته ورسوله. دوی دا پاڅون د مکابين (Maccabean) تر مشرۍ لاندي پيل کړ، او د خپلي سلطې واك يې پراخ کړ، د خپلي سيمي پلازمېنه يې بيت المقدس يا (Jerusalem) اعلان کړ.

پر بيت المقدس باندي پراته دې سلطنت چي په راس کي يې (Maccabean) واقع وو د رومي امپراتورۍ ملاتړ او مرسته تر لاسه کړه، او تر (164) قبل الميلاد پوري د رومي امپراتورۍ ملگرې پاته سو.

فلسطين له رومي امپراتورۍ څخه تر عثماني امپراتورۍ پوري:

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له میلاد څخه تقریبا 61 کاله مخکي رومي سرتېرو د (Pompei) تر مشرۍ لاندي (Judah) و نیول، او بیت المقدس یې ویران کړ، (Judah)او بیت المقدس تر یوې زیاتي مودې پوري د رومي ځواکونو تر کنترول لاندي وو.

د رومي ځواکونو د واکمنۍ پر مهال یهودو ځیني پاڅونونه و کړل چي د رومي ځواکونو له خوا ماته ورکول سوه، د یهودو لخوا دوه ستر پاڅونونه په 131 میلادي کال او دوهم یې په (70) اوېایم میلادي کال کي سوي دي، چي د هغه مهال رومي واکمنو یې پر ضد سخته او خونړۍ جګړه کړې او دا پاڅونونه یې ځپلي دي.

تر دې پاڅونونو وروسته په (135) میلادي کال کي رومپانو یهود له بیت المقدس څخه و شړل او دا سیمه یې د (Palastina)په نامه و نومول.

د (Palastina) کلمه چي په انګلیسي ژبه کي ورته (Palestine) وایي د (Herodotus) یا هیرودتس څخه اخیستل سوېده، هیرودتس دا اصطلاح د (Palestin Syria) پنامه نومولې ده چي اصلا د سوریې سهیلي برخه ده.

رومپانو پر فلسطین باندي خپل پوره کنترول درلود، او دا کنترول یې تر څلورمي پېړۍ (300) مو کلونو پوري راورسېد، او تر دوی وروسته بیا د فلسطین سیمه د (Byzantine) یا بیزانس امپراتورۍ تر واکمنۍ لاندي راغله.

په څلورمه پېړۍ کي عیسویت پر خپرېدو وو، د رومپانو ځیني کورنۍ چي په همدې موده کي د فلسطین و سیمې ته راتلې، د منځني ختیځ سیمي ته د عیسویت دین راوړ ، او زیاتو یهودو دې دین ته مخه و کړه.

د اوومي پېړۍ په بهیر کي په (600) مو میلادي کلونو کي مسلمانو ځواکونو د سعودي عربستان څخه د شمال پر لوري خپل تحریك پیل کړی وو، تر څو منځنۍ ختیځ لاندي کړي، او پدې سیمو کي د اسلام سپېڅلی دین خپور کړي. په دې ډول بیت المقدس په (638) میلادي کال کي د اسلام د دوهم خلیفه حضرت عمر (رض) تر فتحې لاندي راغی.

مسلمانانو دا سیمه تر (1900) مو کلونو پوري کنترول او و ساتله. د مسلمانانو د واکمنۍ پر مهال مسلمانو چاروا کو و عیسویانو او یهودانو ته اجازه ورکړه چي خپلو دینونو ته عبادت و کړي.

پداسي حال کي چي په سیمه کي مېشتو وګړو تر زیاته حده د اسلام سپېڅلی دین منلی وو او عرب کلتور هلته پوره وده کړې وه، بیت المقدس د مسلمانانو د یوه سپېڅلي ښار په توګه خپل برم درلود، ځکه چي د اسلام پیغمبر او د لوی ښتن د استازی حضرت محمد (ص) براق له مدینې منورې څخه همدې ښار البته د اقصی مسجد ته راغی او له همدې ځایه د لوی ښتن استازی و معراج ته تللی دی.

سبحان الذي اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الي المسجد الاقصی. الذي برکنا حوله لنریه من ایاتنا انه سمیع بصیر . (الایه)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: سپېڅلي دی هغه ذات چي تګ یې و کړ په خپل بنده سره (چي مراد تري محمد (ص) دی) له مسجد حرامه څخه و مسجد اقصی ته ، چي په شاوخوا کي یې موږ برکت ایښی دی، ددې لپاره چي ووینو موږ په ده باندي نښي زموږ له نښو څخه. بېشکه څښتن (ج) ښه اورېدونکی او ښه لیدونکی دی.

بیت المقدس تر پایه د عرب واکمنو په لاس کي پاته نه وو، بلکي په (1071) کي ترکي سلجوقیانو د بیت المقدس کنترول واخیست او دي ښار ته ئې خپل پوځونه ولېږل، خو د ترکي سلجوقیانو دي واکمنۍ هم زیات وخت و نه نیو، بلکي تر (30) کلونو لږ ئې واکداري وکړه.

اروپایانو هم په بیت المقدس کي د سلجوقي حکومت واك نه مانه او له هغوی سره ئې تل مبارزه کوله، د سلجوقي ترکیانو او اروپائي عیسویانو د مبارزې په بهیر کي د مصر (Fatimids) یا قاطمیان چي اصلا د شیعه مذهب لاروی ډله وه، خپله اعظمي ګټه پورته کړه، دوی د اروپائي عیسویانو سره چي (Crusaders) نومېدله، ائتلاف و کړ او بیت المقدس ئې و نیو، دوی د بیت المقدس پر نیولو بسنه و نه کړه، بلکي(Juffa) او د فلسطین ځیني نوري برخي یې هم په (1098) کي و نیولې.

د تاریخ په شهادت ائتلاف تر پایه نه دی رسېدلی او په یو ډول د ډولونو یې ګذار پر سر خوړلی دی، دې ائتلاف هم چي یو نا مشروع ائتلاف وو داسي یو ګذار و خوړ، عیسوي اروپایانو ائتلاف مات کړ او د فلسطین ډیري برخي له هغي جملې څخه یې (Jaffa) او بیت المقدس په (1099) کي و نیاوه.

د بیت المقدس دې لاندي کوني د مسلمانانو او اروپائي عیسویانو چي هغه (Crusaders) نومیږي تر منځ د اخ و ډب فضا لا ګرمه کړه، او نور هیڅ یوه لور ته اجازه نه وه چي په بیت المقدس کي شپې ورځي تیري کړي. خو له هر راز تاوتریخوالي سره سره اروپائي عیسویانو د بیت المقدس د سپېڅلي ښار کنترول تر (1187) میلادي کال پوري په لاس کي درلود.

اروپائي عیسویانو د یوه مسلمان اتل صلاح الدین سره په جګړه کي ماتي و خوړه، د بیت المقدس نه و شړل سوه او د فلسطین پر سمندرغاړه یوه سیمه Acre))کي پاته سول. صلاح الدین واکمن د اروپائي عیسوېانو سره پر همدې سیمه د پاتي کېدو تړون و کړ، خو اروپائې عیسوېان همدې تړون ته ژمن پاتي نه سول، پر بیت المقدس یې د نیولو په نیت څو ځله ناکام بریدونه و کړل، خو مسلمانو ځواکونو به تل ماتي ورکوله، مسلمانانو بالاخره دوی له (Acre) څخه هم په (1291) کي و شړل.

د اروپائي عیسویانو بریدونو لا پای و نه موند، ددې لپاره چي مسلمانانو ددوی ددې بریدونو څخه ځان ژغورلی وي، نو یې د هغې سیمي مسلمانان ورو ورو ددې سیمي را و ایستل. او دا سمندر غاړه د کلونو کلونو لپاره همداسي تشه او شاړه پاته سول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (1200) مو کلونو په منځ کي (Mamelukes) مالموکان چي اصلا په مصر کي مېشت یو لوی پوځي ځواک وو، یوه امپراتوري تاسیس کړه، چي د فلسطین زیاتي برخي يې هم په خپل غېږ کي را ونیولي.

د فلسطین د نفوسو زیاته برخه په هغه مهال کي عربي ویونکو مسلمانانو تشکیلوله. د (1300) مو کلونو په پیل کي د مدیترانې د شاوخوا سیمو او هسپانیې څخه یو څه یهود، بیت المقدس او د هغه شاوخوا سیمو ته راولېږل سول.

عثماني امپراتوري چي د مالموکېانو سره په جګړه بوخته وه، دا جګړه و ګټله، مالموکېانو ته ئې په (1517) کي ماتي ورکړه او په دې توګه فلسطین د عثماني امپراتورۍ یوه مستعمره و ګرځېده.

په ترکیه کي پر واك سلطان هغو یهودو ته چي له هسپانیې څخه راتښتېدل بلنه ورکړه څو په ترکي امپراتورۍ او د فلسطین په زیاتو برخو کي مېشت سي.

د فرانسې پاچا ناپلیون بناپارت، په (1798) میلادي کال کي منځني ختیځ ته داخل سو، د مصري او عثماني واکمنو سره د ناپلیون د جګړې پر وخت د فلسطینیانو نفوس کم سو، او زیاتو فلسطینیانو خپلي سیمي پرېښودې، چي د وخت په تېرېدو یې دا حاصل ورکونکې ځمکي عربو او یهودو و نیولې.

د عثماني امپراتورۍ پر ضد د فلسطیني عربو پاڅون او یاغیتوب ښائي په لویه کچه د فلسطینیانو د خپرېدو لامل ګرځېدلی وي.

دوی وو چي د یهودو او صهیونیستانو مېشتېدني ته يې اجازه ورکول، په همدې ترتیب د عربو او یهودو نفوس په منځني ختیځ کي وده کول،ان تر دې چي په (1880) عیسوي کال کي (24000) څلور ویشت زرو تنو عربو په فلسطین کي ژوند کاوه. په داسي حال کي چي پوره شمېر یې (400000)څلور سوه زرو تنو ته رسېدی، په همدې مهال کي عثماني دولت پر یهودو مهاجرو ځیني بندیزونه اعلان کړه، چي دوی ته ئې اجازه نه ورکوله چي په فلسطیني سیمو کي ځمکه رانیسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صهيونيت رامنځ ته کېدل The Rise of Zionism

په نولسمه میلادي پېړۍ کي په اروپا کي د یهودو ازادي منل سوې وه او یهودو په تدریجي ډول ملیت پالنه یا نېشنلیستي اختېاروله، Rabbi Yehudda Alcaly)) لومړنی څوك وو چي د صهيونيستانو لومړنۍ ليكنه يې په (1840) مو کلونو کي خپره کړه.

همدې او دې ته ورته ډېرو ليکنو د صهيونيت نظريه په لومړيو کي يو څو اروپائي هيوادونو ته خپره کړه ، چي ورو ورو ئې نړدې ټوله اروپا د صهيونيستي نظريې څخه خبر کړل.

په ختيځه اروپا کي د (1800) مو کلونو په پای کي د یهودو تسلط و فلسطين ته د يهودو مهاجرت ته لار پرانيستله.

لومړنی صهيونيستي حرکت په (1897) عيسوي کال کي په يوه رسمي ټولنه و منل سو، او دا په (Basle) کي لومړنی صهيونيستي کانګرس وو چي مشري يې (Theodo Re Herzl) کوله، داسي ويل کيږي چي د هرزل نيکه د (Alcalayسره چي لومړنی صهيونيستي ليکوال وو، له اثارو سره اشنايي درلوده، او هرزل هم ددې اثارو تر پوره اغيزي لاندي راغلی وو.

صهيونيستانو هيله او اميد درلود چي د يهودو کورګی یا کور ځمکه په فلسطين کي د جرمني او يا هم ترکي واکمنۍ په ملاتړ جوړه کړي. او هڅه ئې کوله چي په فلسطين کي مېشت عرب به و خپلو عربي هيوادونو ته ستنوي، او په فلسطين کي يې ددوی د قانوني موجوديت څخه سترګي پټولې. او دا يې ګڼله چي د فلسطين نفوس به ميليونونو اروپائي يهودو ته رسيږي، چي دا به په سيمه کي يو بشپړ اکثريت وي.

صهيونيستانو لومړی د کروندګرو ټولني په (Petahtikva), Zechron Jacob او (Rishon Letzion) کي جوړې کړې، و دې ټولنو ته اروپائي هيوادونو ورځ تر ورځي پراختيا ورکوله.

صهيونيستانو وروسته د جافا و شمال لوري ته د تلابيب يا (Tal Aviv) په نامه نوی ښار ګوټی تاسيس کړ، چي د زمان په تېرېدو يې ستر استراتيژيك اهميت غوره کړ، خو ددوی دا هيله چي په نوموړې سيمه کي به زيات يهوديان پر ځای کيږي او عرب فلسطينيان به و عربي هيوادونو ته ستنوي، حقيقت و نه موند، بلکي عرب نفوس ورځ تر ورځي زياتېدی.

يوې څېړني په هغه مهال کي ښودلې وه چي په (1914) عيسوي کال کي د ټول فلسطين نفوس د اووه سوه زره(700000)په شاوخوا کي وو، چي له هغې جملې څخه يې (615000) تنه عرب او د (85000) پنځه اتيا زرو تنو په شاوخوا کي يهود وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنی ختیځ د لومړۍ نړیوالي جګړې تر سیوري لاندي:

د لومړۍ نړیوالي جګړې په بهیر کي د (1914- 1918) میلادي پوري عثماني امپراتورۍ د جرمني دولت سره د اتریش او هنګري پر ضد یو ځای سوه.

په هغه مهال کي چي عثماني پوځي حکومت پر فلسطین واکمني درلوده، د یهودو لپاره جګړه ډیره سخته وه، نه یوازي د یهودو لپاره بلکي و عربو ته هم سخته زیانمنه وه، د جګړې سره جوخت کولرا او Typhus ناروغیو دوی سخت و ځپله.

په ترکیه کي حاکم ترکي پوځي امر وکړ چي له خپلي خاوري به ټول بهرني کسان باسي، چي دا مهال نو په ترکیه کي زیاتو روسي یهودو هم ژوند درلود. نو زیات روسي یهود دې ته و هڅول سول څو فلسطین ته مهاجرت و کړي، او هلته مېشت سي.

د منځني ختیځ د شبکې په حواله یو کوچنۍ ډله چي NILI نومېده، و برتانیې ته د فلسطین په اړه د استخباراتي معلوماتو د ورکولو په نیت ټاکل سوی وه، چي نوموړې ډله به تلاښ او هڅه کوي څو پر فلسطین پوځي ترکي واکمني په تدریجي ډول پای ته و رسوي، څو داسي یوه ورځ راورسېده چي ترکي عسکرو د همدې ډلي څو تنه غړي نیولي او په ثبوت یې رسولي وو چي دې ډلي پر فلسطین د برتانوي تیري لپاره زمینه برابروله.

د 1916کال د می په میاشت کي د برتانیې، فرانسې او روسیې تر منځ پټه معاهده لاسلیك سوه، چي تر جګړې وروسته د عثماني امپراتورۍ او هم منځني ختیځ د زیاتو سیمو د وېش په اړه وه.

د همدې معاهدې په لاسلیکولو کي د برتانیې استازی سرمارك سایکس او د فرانسې هغې رژورژپیکو وو، چي تر لاسلیکولو وروسته ئې معاهده د دوی په نومونو یاني سایکس پیکو یا Sykes-Picot Agreement پنامه یاده سوېده .

)چگونه اسرائیل به وجود امد- ۲۸ صفحه(

دې معاهدې غوښتل چي اصلا عرب پخپلو کي جلا او خواره واره کړي، او ځیني سیمي ئې پخپلو کي سره و وېشي، خو په روسیه کي د 1917کال د نومبر انقلاب په راتګ سره روسیې دا معاهده ماته او هغه ئې نشر او خپره کړه .

د پردې تر شا د همدې لاسلیك سوي معاهدې له خپرېدو وروسته څرګنده سو ه چي فرانسې او برتانیې موافقه کړې وه چي د فلسطین زیاته برخه به برتانیه اخلي او یوه برخه به ئې هم فرانسه او ائتلافي ځواکونه په دواړو اخلي، او لبنان او سوریه به و فرانسې ته سپارل کیږي. برتانیې دا وړاندیز هم کړی وو چي تر جګړې وروسته به د عربو غوښتني چي د فلسطین د خپلواکۍ اخیستني په اړه دي نه مني، خو بل لوري ته ئې بیا د عربو سره توافق کړی وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په خپلواکۍ اخیستلو کي به ورسره بشپړه همکاري کوي. خو پایلي و ښوده چي د برتانیې د هغه مهال ددوه مخي توافق پر اساس مېشت عرب غولیدلي وو.

په (1916) میلادي کال کي د (T.E Lowerence) او شریف حسین په ګډه رهبري عربو د عثماني امپراتورۍ پر ضد پاڅون په دې هیله وکړ چي ګواکي برتانیه به په منځني ختیځ کي د عربو خپلواکي و مني، خو برتانیې ورسره لویه جفا و کړه. نه یوازي دا چي د فلسطین خپلواکي ئې و نه منل، بلکي فلسطینېانو ته ئې په همدې لاره کي لوئي توطئې او خنډونه واچول.

د برتانیې حکومت غوښتل چي په یو ډول نه یو ډول المان او ترکیې ته ماتي ورکړي، برتانیې دې دواړو هیوادونو ته دا ماتي ورکول یوازي د مسلمانانو په را پارولو کي لیدل، د همدې کار لپاره ئې د عربو سره ښه سلوك درلود، په روسیه کي د شلو میلیونو تنو مسلمانانو او په هندوستان کي د پنځوس میلیونو مسلمانانو پلوي او د الماني او عثماني امپراتوریو پر ضد ئې را و پاروي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانوی پرېکړه لیك:

د بالفر اعلامیه:

د (1917) میلادي کال د نومبر په مباشت کي مخکي له دې چي برتانیه د بیت المقدس پر زړه خپلي منګولي ښخي کړي، د بالفر په نامه یې یوه اعلامیه خپره.

د بالفر اعلامیه اصلا د برتانیې د باندنیو چارو د وزیر لارد بالفر یو لیك وو چي په برتانیه کي د صهیونیستانو د ټولني د یوې غوښتني په ځواب کي لیکل سوی وو. او دې اعلامیې په فلسطین کي د یهودانو لپاره د اصلي ټاټوبي په جوړولو کي د برتانیې ملاتړ ښکاره کړی.ځرګنداوه. په اعلامیه کي راغلي وو چي برتانیه به ښه‌ له دې چي په فلسطین کي د اوسنیو غیر یهودي پرګنو پر حقوقو تېری وسي، د یهودانو لپاره به اصلي ځای غوره کوي.د همدې لیك د متن یوه برخه په لاندي شرحه لیکل سوې وه:

02-Nov-1917

لارد روتشیلد

د انګلستان شاهي حکومت په فلسطین کي د یهودو د موجوده ټولني لپاره د یوه ملي کور د جوړېدو پلوي کوي.

دا یو مسلم حقیقت دی چي برتانیه به په ټولو هیوادونو کي یهودو د مدني او مذهبي حقوقو او هم په فلسطین کي د غیر یهودو د مدني او مذهبي حقوقو د تیري په صورت کي له هر ډول هڅي څخه دریغ و نه کړي. (چگونه اسرائیل به وجود امد- دیرشمه صفحه)

دا اعلامیه د برتانوي صهیونیستي تحریك د غوښتني پر اساس سوې وه، په ځانګړي ډول د (Dr. Haim Weizman) له خوا چي نوموړی ډاکتر اصلا له روسیې څخه و برتانیې ته پناه وړې وه.او وروسته د اسرائیلو مشر و ټاکل سو. ډاکتر چیم وایزمن،د اسرائیلو لومړنی ولس مشر چي له ۱۹۴۹ څخه تر ۱۹۵۱ ئې ولس مشري و کړه او په همدې دوره کي ئې و نړی ته اسرائیل ور و پېژندل.

په حقیقت کي لومړنۍ نړیوالي جګړې منځني ختیځ او پر هغه عملي کېدونکي سیاست ته لوی تغیر ورکړ، تر جګړې وروسته (League of Nations) عثماني امپراتوري پر برخو ووېشله، او دا وېشنه ئې د زبرځواکو هیوادونو تر منځ د پرېکړه لیك پر اساس تر سره کړه.

فرانسې او برتانیې دا پرېکړه لیك و کاته او هغه یې د خپلو موخو د عملي کېدو لپاره یوه ښه وسیله و ګڼله .

لویو او زبرځواکو هیوادونو د فلسطین په اړه بېلا بېلي هیلي په زړه کي روزلې، د متحدو ایالاتو ولس مشر ویلسن ټینګار کاوه چي پرېکړه لیك دي داسي جوړ سي چي پکښي ولس ته خپلواکي ورکړل سي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانيې علاقه درلوده او هڅې يې کولې چې فرانسه له فلسطينه ليرې پاتې وي او د (League of Nations) نه يې غوښتنه کوله چې د بالفر د تړون پر اساس فلسطين د هيوادونو تر منځ ووېشي، او ټولې چارې دې د بالفر د تړون پر اساس چې متحد ايالات يې ملاتړ کوي پر مخ ولاړې سي.

عرب د (League of Nations) له صادر سوي تړون څخه ناخوښه او د دوی د موافقې پر خلاف وو، دوی ويل چې هغه سيمه چې دا اوس د فلسطين پنامه يادېږي د عربو ملکيت دی، څنګه امکان لري چې هلته د يهودو کورځای جوړ سي او پر عربو دې واکمني وکړي، او هم ئې دا وېره درلوده چې يو مهال به د يهودو لخوا ددوی ملکيتونه د يهودو تر لاس لاندې کيږي.

عربو د متحدو ايالاتو ولس مشر ته وړانديز کړی وو چې د فلسطين سيمه دې و سورئې ته ورکړل سي، او يو ملي تحريك ئې جوړ کړ چې د همدې تړون پر اساس مبارزه و کړي.

د متحدو ايالاتو ولس مشر ويلسن پخپل نوښت د (King Crane) پنامه يو پلاوی و فلسطين ته ولېږی څو د خلکو او ښارېانو نظريات له ځانه سره راوړي. همدې پلاوي د د 1919کال د اګست پر اته ويشتمه خپلې څېړني پای ته و رسولې او ولس مشر وېلسن ته ئې لاندې ټکې و لېږل:

- د سورئې يووالی دې د هغه هيواد د ډيرو خلکو په غوښتنه پاته وي.
- د ملي کور تاسيس دې په فلسطين کې د يهودو د حکومت په نامه نه وي.
- د غير يهودو د ټولنو پر مذهبي او ديني حقوقو باندې دې تېری نه کيږي.
- د غير يهودو شمېر چې د منځني ختيځ د ۹/۱۰ برخې تشکيلوي د صهيونيت د ټولو پروګرامونو مخالف دی.

)چګونه اسرائيل به وجود امد -

د متحدو اېالاتو ولس مشر ويلسن هم له دې پورته ټکو څخه داسې يوه انګېرنه و کړه:

)د يهودو تاريخ او ددوی تېر مهال ښئي چې امکان نه لري چې دوی له عربو سره يو راز و اوسي.. نه يوازې په فلسطين کې ، بلکې په ټولو هغو ښارو کې چې دوی دواړه مليتونه پکښې ژوند کوي، د فلسطيني عربو سره د جګړې پر مهال دوی يو د بل ويني څښلې دي.(

(David Ben Gurion)چې د (Yishuv) مشري يې درلوده او د اسرائيلو د يو لوی شخصيت په توګه پېژندل کېدی، د (Yishuv) ډلې ته په يوه غونډه کې داسې وويل:

)هر څوك اوس هم په دې اند کې دي چې دا مسئله حل نه لري، موږ د يو ملت په توګه غواړو چې دا هيواد زموږ وي، او عرب هم د يوه ملت په توګه همدا راز هيله په زړه کې روزي.(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

صهیونیستانو او نورو عرب توکمو خپلي دا قضیې د پاریس د سولي په نامه کنفرانس ته وړاندي کړې. د پاریس د سولي په نامه کنفرانس د برتانیې پلان و مانه، خو اوس اصلي موضوع د فرانسې او برتانیې ددولتونو تر منځ په فلسطین کي د امتیازاتو د وېش پر سر ده، بېله دې چي د مېشتو عربو او یهودو نظر واخیستل سي.

په (1920) میلادي کال کي د (San Remo Conference) د پرېکړي له مخي و برتانیې ته یو اجازه نامه ورکړل سوه چي د اردون سمندر ختیځ او لویدیځ لوری به پراخوي، په حقیقت کي دا ځمکه چي برتانیې پراخوي، تر اصلي فلسطین زیاته وه چي صهیونیستانو ئې فکر کاوه.

برتانویان وه چي د یهودو سره ئې مرسته کول څو خپل اصلي کور ځای اباد کړي، او خپل اداره کونکی سیستم ولري، د همدې ترون عملي کېدل چي برتانیې ته ورکول سوی وای باید د یوې ټولني په مرسته عملي سي، نو برتانیې هم دا اجازه لیك د یهودو د یوې ټولني ته چي وروسته د (Jewish Agency for Palestine) پنامه یادېده ، و سپارله، تر څو د برتانیې پلانونه په ځانګړي ډول د یهودو راوستل او د عربو شړل له سیمي څخه عملي کړل.

له یهودو سره د برتانوي دولت د مرستو په لړ کي د یهودو ټولنه په فلسطین کي په (1929) میلادي کال کي جوړه سوه، او دا ځنډ ئې ځکه وو چي په فلسطین کي دا ټولنه پخپلو کي د رهبري پلاوي پر تشکیل نه جوړېده، برتانیې به دې ټولني ته ګواښنه کوله چي ټولنه دې د دواړو مسلمان او یهودو په ګډه جوړه سي، خو بېا هم دا ټولنه د یهودو په ګټه تمامه سوه.

په (1922) م کال کي برتانوي دولت یوه فیصله صادره کړه چي د فلسطین سرحدونه او سیمي به ئې یوازې د سمندر لویدیځ لوری وي، او د سمندر ختیځ لوری (Transjordan) چي اوس ئې اردون بولي و نومول سو، (Transjordan) د برتانوي امپراتورۍ یوه بېله سیمه و ګڼل سوه، چي بېا وروسته خپلواکي ورکول سوه.

له فلسطین څخه (Transjordan) بېلول د یهودو ناخوښي راپورته کړه، او دوی د (Revisionist) پنامه یو تحریك پیل کړ چي مشري ئې د (Benjamin Zeev Jabotinsky) په غاړه وه.

برتانیې غوښتل د (Mandate) سره سم په فلسطین کي یوه واکمنه او خپلواکه اداره جوړه کړي، چي دا اداره به د حقایقو پر بنسټ زیات عرب توکمي لري، نو ځکه یهود له همدې ډول تګلاري سره مخالف وو، ځکه چي یهود به پکښې د لږکي په توګه ګمارل کیږي.

نه یوازي یهود له همدا ډول واکمني اداري څخه ناخوښه وو، بلکي عربو ته هم د منلو وړ نه وه، ځکه عربو په هیڅ صورت نه غوښتل چي دا وړاندیز و مني، عربو وېره درلوده چي د برتانیې څخه صادره سوې دا اداره به پخپل ترکیب کي زیات شمېر یهود ګډ کړي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پاڅون او د يهودو کډوالي (Arab Riots & Jewish Immigration) :

په (1920)، (1921) او (1929) مو کلونو کي عرب مليتونه د بالفر د تړون پر خلاف راپورته سول، او د يهودو د کورځای د ټاکني پر ضد ئې خپل پاڅونونه پيل کړل.

دا پاڅونونه عموما په بيت المقدس ، هبرون، جفا او حيفا ښارونو کي سر ته و رسېدل، ددې پاڅونونو پاڅونکي حاجي امين الحسيني د بيت المقدس مفتي، او عارف العارف چي د فلسطين يو وتلی ژورنالست و، وو.

د (1929) کال پاڅون د عرب � يهود د مخالف سازمان پر شاوخوا و سو، او دا پاڅون د هغې انګېزې پر اساس و سو، چي ويل به ئې يهود پلان لري چي پر خپله سيمه ديوال را و ګرځوي، او يا هم د مسلمانانو پر سپېڅلو ځايونو له هغې جملې څخه پر اقصی مسجد بريدونه و کړي.

ددې پاڅون په بهير کي تقريبا له بيت المقدس څخه پنځوس زره تنه يهود و شړل سول، د هبرون ښار هم تر ډېره حده له دوی څخه پاك سو. خو سره له دې بيا هم په (1930) م کال کي له ختيځي اروپا څخه زيات يهود و فلسطين ته راتلل. د سختو اقتصادي ستونزو او تبعيضي قانون له امله زيات شمېر يهود هم له پولينډ څخه و فلسطين ته راغلل.

په جرمني کي د هټلر د راپورته کېدو سره سم هم فلسطين ته د يهودو د لېږدېدو لړيو ادامه پيدا کړه، او له جرمني څخه زيات شمېر يهودو و فلسطين ته خپل راتګ همداسي روان و ساته.

عرب پاڅون او سپينه پاڼه (Arab Revolt & White Paper) :

په (1936) ميلادي کال کي په پراخه پيمانه پاڅېدني چي وروسته بيا د عرب انقلاب په نامه و نومول سو، مات سو. دا انقلاب د حسيني کورنۍ تر رهبرۍ لاندي سر ته ورسېد چي د نازي جرمني لخوا ئې بودجه ورکول کېده. دې انقلاب په سلګونو عرب او په سلګونو يهود و وژل.

د حسيني کورنۍ دواړه فلسطيني عرب او يهود چي ددوی د سلطې مخالفت به ئې کاوه، تورو خاورو ته لېږل.

(Yishuv)چي د يهودو ټولنه ده، ددې وژنو ځواب ورکاوه، يهودو به ترور او ترهګري کول، بمونه به ئې پر ښارونو غورځول او بېګناه عرب به ئې خپل ښکار ګرځاوه، يهودو به دا چاري د (Revisionist group) په وسيله سر ته رسولې.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وروستيو کلونو کي ببا برتانيې ځيني اقدامات و کړل چي دا پاڅونونه خنثی کړي، حسيني و عراق او له هغه ځايه ببا و نازي جرمني ته پناه يووړه، هلته مېشت سو او وروسته ئې ببا د (SS) پنامه يوه ډله تنظيم کړه چي په يوګوسلاوېا کي ئې فعاليت کاوه.

د (Peel) او (Wood head) کميسيونونو په (1937) او (1938) کلونو کي يوه طرحه وړاندي کړه، چي د هغې له مخي به فلسطين پر دوو برخو ويشي، چي يوه وړوکي برخه به ئې يهود او زياته برخه ئې د عربو تر واکمنۍ لاندي وي. دا طرحي برسېره پر دې غوښته چي پخپله خوښه عرب او يهود سره بېل او نفوس ئې جلا کړي.

يهودو مشرانو ته د طرحي تر لېږلو وروسته هغوی هوکړه کړې وه، خو عرب ئې مخالف وو او رد ئې کړه.

کوچنيو پاڅونو لا همداسي ادامه درلوده، د دې لپاره چي برتانوي حکومت دا پاڅونونه په بشپړ ډول ځپلي وي، نو ئې په (۱۹۳۹) ميلادي کال کي د سپيني پاڼي (White Paper) پنامه يو فرمان صادر کړ. او په دې منحوس فرمان کي يې ليکلي وو چي (15000) تنو يهودو ته دي اجازه ورکول سي چي د فلسطين خاوري ته داخل او همالته مېشت سي. او دا شمېر به په هر کال کي (15000) تنه وي او د پنځو کالو لپاره به پر مخ ځي، او تر هغه وروسته به د مهاجرت چاري د عرب چارواکو په منظورۍ پوري اړه لري.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هولوکاسټ (The Holocaust) :

ددوهمي نړيوالي جګړې په بهير کي (1939-45) ډېر فلسطيني عرب او يهود د ائتلافي ځواکونو سره يو ځای سوه. يهودو لازمه بلله چي د نازېانو سره و جنګيږي. په (1941) م کال کي برتانويانو Jewish Hagannah د عمومي عفوي په ترڅ کي خوشي کړ، Hagannahد يهودو د يوې لويي ډلي مشر وو، تر خوشي کېدو وروسته د) Hagannah(ډله د برتانوېانو سره يو ځای او د جرمن پر ضد يې جګړه کوله.

تر جګړې وروسته څرګنده سوه چي د شپږ ميليونه په شاوخوا کي يهود د جرمنېانو له خوا په اروپا کي په هلوکاست کي وژل سويدي. نورو هيوادونو و يهودو ته پناه نه ورکوله، يوازي اروپا وه چي دوی ته ئې د پاتي کېدو اجازه ورکوله.

و فلسطين ته د مهاجرت پر سر د برتانيې بنديزونه د سلګونو تنو په مړينه تمام سوه. اوس نو نور يهود ناهيلي وه او هم جدي وه چي زېات يهود و فلسطين ته راولي، تقريبا دوه نيم سوه زره تنه نورو يهودو و فلسطين ته د راتګ په هيله په مهاجرکمپونو کي شپې ورځي سبا کولې.

د هري ورځي په تېرېدو سره په منځني ختيځ او فلسطين کي حالات لا وخيم او کړکېچن کېدل، متحدو اېالاتو او ورسره په څنګ کي څو نورو هيوادونو پر برتانېه فشار راوړ چي يهودو مهاجرينو ته دي د تګ اجازه ورکړي، د برتانيې او اروپائي پلاوو يوې ګډې اداري يوه فيصله و کړه چي په بېړنۍ توګه دي سل زره تنه يهود و فلسطين ته داخل شي.

عربو د لوېديځ پر دې فيصله نيوکي و کړې او پر برتانېه يې فشار وارداوه څو ددې پرېکړې مخه و نيسي. خو برتانيې ته حالت بيخي متغير وو، او فکر يې کاوه چي فلسطين نور تر واك او سلطې وزي. نو يې هغه خپل تړون چي د) Balfour(اعلامېه وه و ملګرو ملتونو ته راجع کړه. نور نو فيصله د ملګرو ملتونو له لوري کېدله، چي دې ځپل سوي سيمي ته به څه ورکړي،

تجزيه يا Partition

ملګرو ملتونو د منځني ختيځ د دې ستري لانجې د کتني او څېړني لپاره خپل ځانګړی پلاوی چي(UNSCOP) ، فلسطين ته د ملګرو ملتونو ځانګړی هيات نوميږي، و ټاکی. دې پلاوي د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې ته د منځني ختيځ په اړه خپله طرحه وړاندي کړه.

دې طرحي فلسطين پر دوو مساوي برخو ويشی، د عربو دولت او د يهودو دولت ، او پرېکړه يې کړې وه چي بيت المقدس به تر نړيوالي اداري لاندي وي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې دا طرحه د (1947) کال د نومبر په اووه ویشتمه نېټه په -UN � Resolution)
(GA 181يا د جنرل اسنبلې په ۱۸۱ ماده باندې و منله.

ملګرو ملتونو ویلي وو چې ددواړو نړیوالو قدرتونو، شوروي اتحاد او متحدو ایالاتو د وړاندیزونو پر بنسټ یې دا کار کړی دی. تر پرېکړې وروسته یهودو د ملګرو ملتونو دا منحوسه پرېکړه و منله، خو د فلسطیني عربو لوړ ضمیر کله دا منله چې ددوی سیمه دې پر دوو برخو ووېشل سي، نو یې د رد ځواب ورکړ.

د عربو له ردوني يا ویټو وروسته بیا هم د معاهدې له مخې د فلسطین ځمکه پر دوو مساوي برخو ووېشل سوه، د تجزیې پر مهال د ټول فلسطین نیمائي ځمکه د فلسطیني عربو ملکیت وو، چې له هغې جملې څخه یې نیمائي د شهزاده ګانو ملکیت وو، او پاته اته په سلو کې یې د یهودو ځمکې وې.

یوه سر شمېرنه ښئې چې(1.2) هغه مهال (۲,۱) میلیونو عربو په فلسطین کې ژوند کاوه، پداسي حال کې چې شپږ سوه زرو تنو یهودو په ځینو نورو سیمو او خاص ډول تر نړیوالي اداري لاندې بیت المقدس کې شپې ورځې سبا کولې.

د ملګرو ملتونو د عمومي اسنبلې د (181) مې مادې د پرېکړه لیك له مخې باید له فلسطینه دوې بیلې سیمې جوړې سي، عرب واکمني او هم یهود واکمني، او بیت المقدس به هم د خپل سپېڅلتوب او جیوپولیټیك ارزښت له مخې نړیوال کیږي.

په جغرافیائي ډول له وارد شوو پراخ شمېر یهودو څخه سل زره تنه د بیت المقدس او د هغه د شاوخوا سیمو څخه لیري شول. او دوی د یوې ترآډې په واسطه چې و فلسطیني عربو ته وسپارل سوه، لیري و ساتل سوه. ددې تراډې یا (Corridor) ټول نفوس عرب وه، او هم دې ترآډې د لاډ او رام الله په نامه لوی ښارونه او د کلونیه ، قسطل او ایماوس پنامه کوچني ښارونه درلودل.

د غربي تیوري پر اساس جوړې سوې د ملګرو ملتونو دا طرحې کومه ښه پایله و نه درلوده، د عرب فلسطینیانو او یهودو تر منځ خونړیو پلانونو وضعه لا بحراني او کړکېچنه کړه.

عرب سر مشریزي د حاجي امین الحسیني په نوښت خپله اعلامیه صادره کړه، او په ډاګه ئې کړه چې د فلسطین د خپلواکۍ له پاره به جهاد کوي، او دا سپېڅلې سیمه به د یهودو له منګولو را کاږي. خو تاریخ ثابته کړې ده چې په سیاست کې ډیرې پریکړې د پردې تر شا سوې دي، نو عرب مشرانو که څه هم دا اعلامیه په قلمونو لاسلیك کړه، خو په حقیقت کې یې بیلې بیلې مفکورې او هیلې درلودې.

د اردون مشر ملك عبدالله د اسرائیلو سره یو غیر رسمي او مرموز تړون لاسلیك کړی وو، چې ددې تړون له مخې به اسرائیل د فلسطین پر یوه سیمه چې په لوېدیځ بانك یا (West Bank) پورې اړه لري او فلسطیني عربو ته ورکول سوېده، تېری کوي، او اردون به هم د فلسطیني دولت د جوړېدو مخنیوی کوي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورئي بېا غوښتل چي د عربو او یهودو ګډي سیمي چي د فلسطین په شمال کي پرتې دي، تر خپلي ولکې لاندي راولي.

د خپلواکۍ جګړه :

د خپلواکۍ لپاره جګړه، پر دوو جګړو وېشل کیږي، له خپلواکۍ تر مخه جګړه او له خپلواکۍ راوروسته جګړه.

د عرب ځوانانو او یهودو تر منځ جګړه یوازي د ملګرو ملتونو د (181) ګڼې معاهدې له صادرېدو لږ وروسته پیل سوه. تر ډېره ځایه عربو د دفاع تګلاره درلوده، او پر هیڅ یوه بانډ او یا هم سیمه ئې تېری و نه کړ، که څه هم چي د اردون یوه بانډ، فلسطین ته په ور سپار ل سوو ځیني سیمو باندي یرغلونه و کړل.

له خپلواکۍ تر مخه:

مخکي تر دې چي اسرائیل خپله خپلواکي اعلان کړي، د فلسطیني عربو دوو لښکرو چي د یوه مشري ئې د حاجي امین الحسیني او ددوهم هغې دا ئې د فوزی الکاکجي په غاړه وه، خپلي لښکري په دې نیت چي په دوو عرب ښارګوټو کي به پر یهودو بریدونه کوي، ځاېېر ځای کړې.

د عربو د یوه لښکر مشر کاکجي، له سورئې څخه و بیت المقدس ته راغی، برتانوي حواکونو له ده سره تړون درلود چي په بریدونو کي به ګډون نه کوي، خو کاکجي دا تړون ته ژمن پاتي نه سو، او له (Galilee) نومي سمندرګي څخه ئې پر صهیونیستانو برید و کړ.

د کاکجي لښکر د صهیونیستانو د هګانا، ارګن او لیهي له پوځي ګروپونو سره مخامخ سو. او ورسره ئې درنې جګړې و کړې.

په بیت المقدس کي د عربو پاڅون د (1947) کال د نومبر پر دېرشمه نېټه پای ته ورسېد، خو فلسطیني سرتېرو د همدې کال تر پایه د بیت المقدس محاصره و ساتل، بیت المقدس ته ئې د تیلو، اوبو، غذائي او ارتزاقي موادو له تېرېدو مخنیوی کاوه.

خو (1949) کال په عمومي ډول، دواړو هم عربو او هم یهودو اوسېدونکو ته زیان واړاوه، په بیت المقدس کي عامه وژني تر سره سوې، او ډېر عرب اوسېدونکو له خپلو کورځایونو کده وکړه.

له برتانوي حکومته چي ځومره د جګړې د پای ته رسېدو توقع کېدله، هو یې و نه کړه، خو جګړې کرار کرار پای و موند، هغه څه چي د جګړې د پای ته رسېدو لامل وو هغه د وسلو نشتوالی او د روزل سوو عسکرو نه موجودیت وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره چې اسرائيلو د بيت المقدس بنديز پای ته رسولی وي، نو د يهودو يوه سازمان، هګانا خپل يو پلان په کار اچولی وو، دې پلان د مسلحو ځواکونو، پوځي تکتيکونو او په پورته او کښته سيمو کې د يهودو د عملياتو تشکيل جوړاوه.

خو د پلان د پلي کېدو شېبه هم را ورسېده، هګانا خپل لومړي عمليات د 1500 تنو ځواکونو په درلودو سره پيل کړل، دې يهودو ځواکونو د عربو پر کلونيه او قسطل ښارونو چې بيت المقدس ته د ننښلونکي سړک په څنګ کې پراته وو، بريدونه پيل کړل او د عربو محاصره يې پای ته و رسول.

د قسطل ښار د اپريل پر اتمه نېټه د يهودو لاس ته ورغی، او د هغه ځای فلسطيني پياوړيقوماندان عبدالقدير الحسني شهيد کړل سو، او په شمال کې د کاکجي حواکونو ته هم ماته ورکول سوه.

د يهودو مشر په خپل يوه بيان کې وويل چې دا برېاليتوبونه غواړي د متحدو ايالاتو ولس مشر ترومان ته وښيي چې يهود نه ماتېدونکی قوت دی.

د عربو بريد :

په ۱۹۴۷ م ميلادي کال کې انګليسي عسکر له فلسطينه ووتل.د برتانيې په وتلو سره نو نور په فلسطين کې دا درامه امريکا او اسرائيلو په لاس کې واخيسته. د متحدو اېالاتو له لوري لوبغاړی هاري ايس ترومن او د اسرائيلو له لوري داکتر وايزمن وو.

د (1948) ميلادي کال د مې پر (14) مه نېټه يهودو د اسرائيلو يو خپلواک دولت اعلان کړ .

د اسرائيلو د خپلواکۍ پر مهال که څه هم وايزمن ناروغ وو، خو خپله پوره هڅه ئې کوله چې اسرائيل په امريکا، فرانسه، او برتانوي حکومت باندي په رسمي ډول و پېژني.

همداسي و سول، داکتر وايزمن له هاري ايس ترومن څخه د اسرائيلو د رسميت پېژندني په اړه تحريري يا ليکلی سند تر لاسه کړ.

د امريکا ولس مشر هاري ايس ترومن په خپلو يادښتونو کې داسي ليکي : يولس دقيقې وروسته له هغه چې اسرائيلو خپل خپلواک دولت اعلان کړ ، ما خپل مطبوعاتي منشي چارلي راس راوغوښت او ورته و مې ويل چې هر څومره ژر دي و نړۍ ته د متحدو اېلاتو لخوا د اسرائيلو د رسميت پېژندني اعلاميه نشر کړي، چارلي راس هم په ډېرو لنډو شېبو کې د نړيوالو تر غوږونو دا اعلاميه و رسول.

د امريکا ولس مشر هاري ايس ترومن، چې له ۱۹۴۳ څخه بيا تر ۱۹۵۱ پوري ئې ولس مشري و کړه او پخپله همدې دوره کې ئې د اسرائيلو دولت په رسمينت و پېژاند.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فلسطيني خاوره کي د اسرائيلو د خپلواك دولت د اعلانولو او د متحدو ېالاتو له لوري د همدې دولت رسميت پېژندني په مسلمانه نړۍ کي د ډېرو مسلمانانو غبرګون را و پاراوه، په همدې شپو او ورځو کي ګاونډيو عرب هيوادونو پر اسرائيلو بريد و کړ، دوی دا بريد د اسرائيلو پر ځو سيمو و کړ. د ۱۹۴۸ م کال د مې ۱۴مه-: د اسرائيلو لومړنی صدراعظم David Ben-Gurion په فلسطين کي د اسرائيلي خپلواك حکومت د خپلواکۍ اعلاميه لولي.

د بريد په لومړۍ مرحله کي د مصر او سورئي ځواکونو پرمختګ کړی وو، په ځانګړي ډول مصر چي د ټانکونو او درنو وسلو ملاتړ ور سره وو، ددې بريد په بهير کي مصري ځواکونه و توانېدل چي (Negev) فتحه او ډېري سيمي چي د معاهدې له مخي يهودو ته ورکول سوي وې، و نيسي.

د مصر او اردون دې برياليتوبونو د فلسطينيانو د يوه خپلواك دولت پر جوړېدو سپوری و غورځاوه، اردون پر خپله هغه معاهده چي يهودانو ته په ورکول سوو سيموبه يرغل نه کوي،وفا و کړه، خو سوريه او مصر پر خپلو ژمنو پاتي نه سول.

اسرائيليان تر اوسه په تلابيب کي د مصري ځواکونو لخوا د هغه مهال سخت او کوټلی بريد پر زړه لري، چي په ځومره زيات شمېر الوتکو ئې پر سيمو بريدونه و کړل. مصرېانو په نيګيف کي هم همداسي بريد سر ته رسولی وو، او غوښتل يې چي دا سيمه د اسرائيلو له منګولو و باسي، سورئې هم له وخت څخه په ګټه اخيستنه په همدې جګړه کي فلسطين ته په ورسپارل سوو سيمو کي د ليدني وړ برېاليتوبونه تر لاسه کړه.

کله چي اردون د معاهدې له مخي پر يهودي سيمو بريدونه و نه کړل، نو عرب سرمشريزي هغه لاري چي بيت المقدس ته تللې، محاصره کړې، چي په همدې ترتيب ئې بيت المقدس چي د ملکرو ملتونو د دوو معاهدو له مخي نړيوال سوی وو، تر سخت فشار لاندي راوست. په بيت المقدس کي مېشت يهودي دولت بله لاره و نه مونده، د (Burma Road)پنامه ئې د يوې بلي لويي لاري پرانيستلو کار پيل کړ، د همدې لاري په پای ته رسېدو سره ئې د بيت المقدس محاصره پای ته ورسول.

د (1948) ميلادي کال د جون په مېاشت کي يو اوربند د ذيدخلو ځواکونو لخوا عملي سو، خو عربو دا اوربند و نه مانه او د څېړونکو له نظره عربو ددې اوربند د نه منلو په اساس لويه سهوه و کړه. اسرائيلو له همدې اوربند څخه خپله اعظمي ګټه پورته کړه. خپل عسکر ئې د جګړې لپاره و روزل، په وسلو بار لوئي کښتۍ ئې سيمي ته واردي کړې، او شپېته زره کسيز ځواك چي په مجهزو وسلو سنبال وو، و جکړې ته تيار سی کړ.

ددې اوږده اوربند په بهير کي د اسرائيلو د هګانا، پالما، ارګن او ليهي ګروپونه سره يو ځای او په ګډه ئې د (I.D.F)يا Israel Defense Force د اسرائيلو دفاعي ځواك په نامه يو لوی ځواك جوړ کړ.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې څلورو اسرائيلي ډلو يووالی په رښتيني ډول ټينګ او يو موټی و ساتل سو، حتی تر دې چې د اوربند پر مهال اسرائيلي ارګن، سازمان غوښتل په وسلو يوه بار کښتۍ چې د (Altalena) پنامه يادېدل د خپل ځان لپاره په کوچنيو جګړو کي استعمال کړي، خو کله چې اسرائيلي لومړی وزير بين ګرين ددې کښتۍ د سپارلو غوښتنه و کړه نو ارګن ډلي يې انکار و کړ، او په پايله کي د اسرائيلو لومړي وزير د کښتۍ د غرقېدو امر وکړ .

د اوربند پر مهال له عرب هيوادونو سره بخت ياري و نه کړه، د يوه اسلامي هيواد لخوا فلسطينيانو ته په وسلو يوه بار کښتۍ هم چي و سوريې ته د تګ پر لاره وه، سورئې ته و نه رسېدل، او د اسرائيلو هګانا ډلي محاصره کړه. د اوربند له پای ته رسېدو سره سم اسرائيلو دمصريانو سره جګړه پيل کړه، مصريانو ته ئې ماته ورکړه او سيناي پينينسولا Sinai Pininsula ته داخل سول. د اسرائيلو دا بري هم عربي نړۍ حيرانه کړه، خو د برتانوي الوتکو په ليدو سره د اسرائيلو دفاعي ځواک يا I.D.F و شاته تګ ته اړ سو.

په همدې لس ورځنۍ جګړه کي چي ددوو اوربندونو تر منځ پېښه سوې وه، اسرائيلي ځواکونو د عربو دوه نور ښارګوټي چي رام الله او لاډ نومېدل، هم لاندي کړه.

د رام الله او لاډ ښارګوټو ستراتيژيك اهميت درلود، ځکه ددې ښارګوټو له لاري عربو کولای سول چي بيت المقدس محاصره کړي. اسرائيلي ځواکونو ددې دواړو ښارونو له نيولو وروسته له دې ښارګوټو ډېر فلسطينيان په بې رحمه او ناځوانمردانه توګه ووژل، او ډېر نور يې له دې ښارګوټو و شړل.

اسرائيلي ځواکونو په ډېر بې رحمانه ډول هغه کوچني فلسطيني کلي او بانډې چي د تلابيب په شاوخوا کي پراته وو، هم په بشپړ ډول ويران کړل، ځکه دوی غوښتل په مرکزي فلسطين کي چي د اسرائيلو دولت دی، فلسطينيان و نه اوسيږي.

څېړونکي چي د منځني ختيځ په چارو کي څېړنه کوي، ددې بريالېتوبونو اصلي لامل د يهودو اتفاق، له وخت څخه ګټه اخيستنه او همږغي بولي. خو متاسفانه چي عربو او هم فلسطينيانو دا ډول بری په لاس را نه وړ.

کله چي په (1949) کال کي د عربو او اسرائيلو تر منځ جګړه پای ته ورسېده، نو د ملګرو ملتونو يوه راپور و ليکل چي اسرائيلو له عربو څخه هغه سيمي چي د ملګرو ملتونو د طرحي په اساس و فلسطين ته ورکول کېدې، لاندي کړيدي، او تر اته اويا په سلو کي زياته سيمه ئې اشغال کړېده، خو هيڅ يوه هڅه اوپلان بيرته ددې سيمو د اخيستلو لپاره دملګرو ملتونو لخوا وړاندي نه سو، او نه ئې بيا بيت المقدس نړيوال اعلان کړ.

د فلسطيني حکومت د جوړېدو لپاره د ملګرو ملتو په پلان کي ورکول سوې ځمکه يو څه اسرائيلو لاندي کړه، او مصر هم د غزې تراډه لاندي کړه، غربي بانك يا West Bank چي له اقتصادي پلوه ئې ستر ارزښت درلود د اردون په لاس ورغی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې خونړۍ جګړې په بهير کې او یا لږ راوروسته کې (762000) تنه فلسطينيان عرب له اسرائيلي سيمو څخه راوشړل سول او په ګاونډيو عربي هيوادونو کې يې پناه واخيسته .

دا سيمي تر همدا اوسه پوري همداسي بې سرنوشته پاتي دي، عرب هيوادونو له اسرائيلو سره د همېشنۍ سولي د تړون د لاسليکېدو څخه سرغړونه کوله، اسرائيلو هم له خپلي موقع ګټه اوچتوله، او د يوه کميسيون په منځګړيتوب ئې خپلي پولي و ټاکلې، چي په نړيواله کچه نه دي منل سوي.

تش په نامه د ملګرو ملتونو اداري په 1948 او 1949 ميلادي کلونو کي د عربو او اسرائيلو تر منځ اوربندونه ترتيب کړيدي. د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې 194 مي معاهدې د عربو او اسرائيلو تر منځ ددښمنۍ پای اعلاناوه او ټولو هغو کډوالو ته چي غواړي بيرته خپلو کورځايونو ته کډه و کړي، اجازه ورکول .

همدا ډول د ملګرو ملتونو د امنيت شورا د 62 مي معاهدې موخه دا وه چي د فلسطينيانو او اسرائيلو تر منځ يو لنډ مهاله تړون لاسليك کړي، چي دا تړون ليك به ددواړو خواوو تر منځ د سولي يو دايمي او اوږد مهاله تړون ته لار پرانيزي.

د اسرائيلو پولي چي په (1949) کال کي د يوه لاسپوخي کميسيون لخوا ټاکل سوي وې، يو لنډ مهاله ارامي را منځ ته کړه، خو د کډوالو موضوع چي د ټولو موضوعاتو په سر کي ئې ځای درلود، همداسي پاتي سوه.

د تړون په وسيله رامنځ ته سوې ارامي ورو ورو په نارامۍ بدلېده، چي اسرائيلو ډېر کم شمېر مهاجرو ته د بيرته راتګ اجازه ورکړه او زيات شمېر نور مهاجر همداسي په پنډ غالو کي پاتي وو.

کله چي په (1948) کال کي نړۍ Bipolar يا دوه قطبي سوه نو شوروي اتحاد او د ختيځي اروپا هيوادونو چي لومړی ئې د صهيونيستي حکومت ملاتړ کاوه، اوس د عربو پلوي و نيول. په داسي حال کي چي متحدو اېالاتو او د لوېديځي اروپا هيوادونو د اسرائيلو ملاتړ کاوه.

د زمان په تېرېدو د اسرائيلو دفاعي ځواك يا I.D.F ټول په فرانسوي او امريکائي وسلو سنبال سو، او عرب هيوادونه په خاص ډول سوريه او مصر له شوروي تکنالوجۍ نه ګټه اخيسته. عرب سرمشريزي يا Arab League د اسرائيلو پر ضد د صنعتي هيوادونو يو ائتلاف جوړ کړ، چي تر (1990) کال پوري يې بشړ فعاليت درلود.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سینای کمپاین The Sinai Campaign :

په مصر کي د جمال عبدالناصر په مشری مصرېانو فاروق پاچا له واکه و غورځاوه، او په همدې بهير کي مصر د اسرائيلو سره د سولي په رامنځ ته کولو کي هم پرمختګ و کړ. که څه هم چي مصرېانو په 1954 کال کي یو اسرائيلي بانډېه داسي حال کي چي هڅه ئي کول په مصر کي د متحدو اېالاتو په اطلاعاتي سازمان او ځينو نورو بهرنيو سفارتونو کي چاودني و کړي و نيول. وروسته څرګنده سوه چي ددې چاودنو موخه دمتحدو اېالاتو او مصر ترمنځ د اړيکو خرابول وه .

مصر چي د اسرائيلي لاسوهنو او سبوتاژونو څخه نا ارامه وو، غوښتل وسلې رانيسي. کله چي د مصر دا غوښتنه د غربي بلاك لخوا رد سوه، نو ئې و ختيځ بلاك ته مخه کړه .

د مصر ديپلوماسۍ دا منله چي که غواړی له لوی ځواك سره اړيکي ټينګي کړی نو د هغه له دوست او ملګري سره اړيکي و نيسی . مصر هم ددې لپاره چي له شوروي اتحاد سره اړيکي ښې سوي وي، د چکوسلواکيا سره ئې د وسلو رانيولو تړون لاسليك کړ.

د مصر ولس مشر جمال ناصر د سويز کانال او ټيران معبرونه چي و اسرائيلو ته ئې لار موندل، بند کړل. اسرائيلي استراتيژي جوړونکي په دې باور وو چي د چکوسلواکيې څخه مصر ته د وسلو رارسېدو سره جوخت به مصر پر اسرائيلو بريد کوي. نو خپله هم د وسلو رانيولو په تلاښ کي سو. دا چي اسرائيلو پخوا له دې د فرانسې سره د وسلو واردولو تړون درلود، نو ئې له فرانسې څخه یو ځل بيا د وسلو په راواردولو پيل و کړ، ډېر اسرائيلي سازمانونه په دې اند وو چي له مصري بريده له مخه بايد اسرائيل جګړه پيل کړي.

په مصر کي د سويز کانال چي ۱۹۵ کيلومتره اوږدوالی لري، او د مديترانې سمندر او سره بحيره سره نښلوي.

حالات ورځ تر ورځي بحراني کېدل، او په 1956 کي اسرائيل، فرانسه او برتانيه د سويس کانال د ملکي کولو د پلان جوړېدو لپاره سره يو ځای سوه، او د يوه پلان پر سناريو ئې کار پيل کړ. پرېکړه و سوه چي اسرائيل به پر سينای او ميلتا سيمو باندي بريد کوي، او فرانسه او برتانيه به التوماتوم ورکوي.

دا پلان چي د 1956 کال د اکتوبر پر 29 مه نېټه د Sinai Campaign په نامه ياد سوی وو، پيل سو. اسرائيلو په چټکي سره سينای و نيو، د متحدو اېالاتو دولت پر دې کړنه قهر څرګند کړ، او برتانيه، فرانسه او اسرائيل ئې تهديد کړل.

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې په خپله غونډه کي 997 نمبر معاهده تصويب کړه، چي له اسرائيلو سره ئې د سينای څخه د ژر پرېښودو غوښتنه په ډاګه کوله. خو اسرائيل د فرانسې او برتانيې په ملاتړ په سينای کي تر څو مېاشتو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سول. کله چي يې ددې نړيوالو کانالونو د خلاصون ضمانت يا ګرنټي تر لاسه کړل، نو بیا د ملګرو ملتونو او په خاص ډول د متحدو ایالاتو په فشار راووتل، خو دملګرو ملتونو ځواك په سناى كي ځاى پر ځاى سو.

يوه بايلونکې شپږ ورځنۍ جګړه:

په عمومي ډول (1960)م کلونه د عربو او اسرائيلو تر منځ د شخړي عمده کلونه وو، د اسرائيلو د مخکني پلان پر اساس چي غوښتل ئې د ګاليلې له سمندر څخه د اسرائيلو مرکزي او سهيلي سيمو ته اوبه و رسوي، د خپل پلان په عملي کېدو پيل وکړ. دا پروژه اصلا د متحدواياالاتو د استازي Eric Johnston لخوا په 1955 کال کي وړاندي سوې وه چي عرب انجنيرانو هم پرې موافقه کړې وه، خو په غير مستقيم ډول ئې د اسرائيلو د رسميت پېژندني له امله ردوله.

د ترلو دروازو تر شا په غونډو کي اسرائيلو او اردون د همدې اوبو د وېش پر سر موافقې ته رسېدلي وو.

په 1964 کال کي په څو سر مشريزو غونډو کي عرب مشرانو هوډ څرګند کړى وو چي د P.L.O يا د فلسطين د خپلواکۍ سازمان په نامه به يوه لويه ټولنه تاسيسوي. همداسي يې و کړل. يوه اعلامېه ئې خپره کړه چي دا ټولنه يا سازمان به د اسرائيلو پر ضد د ويجاړۍ لپاره چټك ګامونه اخلي، او د اردون د سيند ټولي هغي لاري او سرچينې چي د ګاليلې رود اوبه کوي، اړوي. ځکه چي غوښتل يې و اسرائيلو ته د اوبو رسولو په پروژه کي خنډونه واچوي.

سورئې او لبنان د فلسطين د خپلواکۍ سازمان پر همدې اعلامیې چي بشپړوي به ئې، پيل و کړ. سورئې خپل تراکتورونه موظف کړل چي ټولي هغي سرچينې چي په ترتيب سره و اسرائيلو ته اوبه ورکوي، ويجاړې کړي.

اسرائيلو د سورئې پر همدې عمل سخت غبرګون و ښود، او پر همدې تراکتورونو ئې ډزي و کړې، سورئې د همدې ډزو په حواب کي د اسرائيلو په شمال کي پر ځيني ښارونو ډزي پيل کړې، څو دا جګړه د الوتکو تر بمبارونو و رسېده.

شوروي اتحاد چي په سوريه کي يې د د شوروي پلوه حکومت ملاتړ کاوه، سورئې ته وويل چي اسرائيلو خپل پوځونه د سورئې و پولو ته راوستلي او د يوه لوي بريد پلان لري ، لکه څنګه چي حالات ورځ تر ورځي کړکېچن کېدل، نو سورئې له مصره څخه د پوځي مرستي غوښتنه وکړه.

د همدې پېښو او د سورئې د غوښتني په تعقيب د 1967 کال په مى کي جمال ناصر خپله سخته او له غبرګونه ډکه مرکه خپره کړه او په يوه برخه کي ئې دا توري وويل: (د اسرائيلو موجوديت ډېر اوږد سو، موږ د اسرائيلو و تيري ته هرکلى کوو، او موږ و همدې جګړې ته چي له ډېري مودې ئې په انتظار کي وو، ښه راغلى وايو، وروستۍ شېبې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رارسېدونکي دي، او هغه جګړه چي موږ به اسرائیل پکښي له منځه ورو راورسېده). مصری ولس مشر جمال عبدالناصر

په همدې ورځ جمال ناصر د ملګرو ملتونو د بېړنی قوې یا (UNEF) ځخه و غوښتل چي له سینای پینینسولا او غزې تراډې ځخه ووزي، د ملګرو ملتونو سرمنشي جنرال U-Thant موافقه و کړه چي په رسمي ډول به د مې پر اتلسمه خپلو پوځونه له سیمي باسي.

څېړونکي نظر ورکوي چي جمال ناصر عقېده درلوده، چي د ملګرو ملتونو پوځونه به له سیمي و نه وزي، او دا به دده لپاره یوه بهانه وي چي جګړه و نه کړي.

د همدې کال د مې پر درویشتمه ناصر د اسرائیلي ترانزیت د تړلو امر وکړ، او په همدې ترتیب متحداېالات په هغه ژمنه کي چي و اسرائیلو ته ئې د اوبو رسولو د لارو د ازادی په اړه ورکړې وه، پاته راغلل.

دا چي جمال ناصر رښتیا غوښتل د اسرائیلو سره جګړه و نښلوي، په دې اړه بیلا بیل نظرونه موجود دي:

(Avi Shalaim)چي د منځني ختیځ د چارو څېړونکی وو، وائي چي جمال عبدالناصر هیڅکله نه غوښتل د اسرائیلو سره جګړه و نښلوي، بلکي هغه به د شوروي اتحاد د مانورو او هم د سورئې دغوښتني په خاطر دا ډول ویناوي کولې.

او یو بل څېړونکی (Michael Oren) بیا څرګندوي چي شواهد ښئي چي جمال عبدالناصر په رښتیني توګه غوښتل د مي په اته ویشتمه حګړه پیل کړي، خو اسرائیل په دې راز پوهیدلي او موضوع ئې د امریکا تر ولس مشر جانسن پوري رسولې وه، جانسن د شوروي اتحاد صدراعظم کاسیګین ته تیلیفون کړی او د جګړې د بدو عواقبو په اړه ئې اخطار ور کړی وو، او کاسیګین ئې دې ته و هڅاوه څو جمال ناصر له همدې جګړې را وګرځوي.

د روانو حالاتو په ترڅ کي د اردون پاچاملك حسین د مصر سره یو تړون لاسلیك کړ چي د جګړې لپاره ئې د اردون تیاری څرګنداوه، ملك حسین هم پخپله یوه بیانیه کي دا جملې ویلي وې:

)د مصر، اردون، سورئې او لبنان سرتېري د اسرائیلو له سرحدونو سره مېشت دي، څو اسرائیلو ته غاښ ماتونکی ځواب ورکړي، موږ یوازي نه یو، بلکي د عراق، الجریا، کویټ، سودان او ټول عرب ملت سرتیري له موږ سره دي، موږ به نړۍ حیرانه کړو او و به ښیو چي عرب څومره یو موټي دي.(

عراقي ولس مشر رحمان عارف هم یوه بیانیه ورکړې وه چي د اسراییلو پر ضد ئې د جګړې اخطار په ډاګه کاوه.

له اسرائیلو سره د متحدو ایالاتو مرسته همداسي روانه وه، او ګمان کېدی چي اسرائیل به دا جګړه ګټي، خو د عربي هیوادونو په تېره بیا سورئې، مصر، او عراق وسلو چي د شوروي اتحاد په وروستۍ تکنالوجي سنبال وي دا حس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شنډاوه، اسرائيلو د كاغذ پر مخ ويل چي د الوتكو شمېر ئې د مصر او سورئې تر هغو اوړي، پداسي حال كي چي مصر د هغه مهال تر ټولو پرمختللي الوتكي Mig-21 درلودې.

عامو اسرائيلو او يهودو او ددوی لوړ رتبه غړو گمان كاوه او په دې اند وو چي اسرائيل به ماته خوري، نو مخكي تر جگړې ئې لا په سلگونو قبرونه د تلابيب په پارك كي كيندلي وو.

اسرائيلو پر خپلو اپوزيسيونونو ږغ و كړ چي د پوره يووالي لپاره دي په حكومت كي برخه واخلي،اپوزيسيونونو د اسرائيلي حكومت دا پرېكړه ومنل او ډيرو گوندونو يو پراخ بنسټه حكومت جوړ كړ.

كله چي څرگندېدله مصر بريد كوي، نو تر مخه ئې اسرائيلو بريد پيل كړ، دوی دا جگړه د 1967 كال د جون د مېاشتي پر پنځمه نېټه پر مصرېانو پيل كړه ، يوازي ئې د جگړې په لومړيو شپو ورځو كي 400 الوتكي له منځه يووړې، اسرائيلي ځواكونو په خپلو چټكو عملياتو كي سېناى پينينسولا او غزه تراډه هم كلابنده كړه، د جگړې په لومړۍ ورځ اردوني توپخانې پر بيت المقدس ډزي پيل كړې، خو د اسرائيلو لومړي وزير Levi Eshkolد اردون ولس مشر ملك حسين ته خبرداری وركړ چي د جگړې له ډگره ليري و اوسي، د خبرداري تر اورېدو وروسته ملك حسين هم له جگړې وېره درلوده، او د جنگ له صحنې راووت.

د جگړې له ډگره د اردون په وتلو، اسرائيلو له موقع گټه پورته كړه، غربي بانك او بيت المقدس ئې هم محاصره كړ. د سورئې توپخانې د گولان له لوړو څخه پر شمالي اسرائيلي سيمو خپلي ډزي پيل كړې، خو بل لوري ته مصر له اسرائيلو سره يوې معاملې ته ورسېد، كله چي اسرائيل د مصر له لوري پر ارامه سو، نو ئې تصميم و نېاوه چي د گولان لوړې لاندي كړي، د گولان د لاندي كېدو پر سر د اسرائيلو حكومت او اپوزيسيونونو پر دې موافقه نه درلوده، په ځانگړې ډول موشېداپانو. Moshe Dayan

ملگرو ملتو اسرائيلو ته گوته څنډلې وه چي اوربند ته به چمتو كيږي، او هغه وو چي د جون پر يولسمه اسرائيلو پر اوربند موافقه و كړه. د ملگرو ملتونو د پر له پسي معاهدو په لړ كي 242 نمبر معاهده هم صادره سوه، چي په جگړه كي شامل هيوادونه ئې د همېشنۍ سولي و خبرو ته رابلله، او هم ئې ويلي وو چي اسرائيل به له ټولو هغو سيمو چي په همدې جگړه كي ئې لاندي كړي دي، وزي.

په حقيقت كي همدې جگړې په منځني ختيځ كي د واك بيلانس ته تغير وركړ، اسرائيلو د 1948 كال په تناسب څو ځله زياتي سيمي لاندي كړې، لكه د سيناې پينينسولا لويه دښته، د گولان لوړې، غربي بانك او ځيني نوري سيمي. د مصر ولس مشر جمال ناصر چي له ۱۹۵۴ څخه تر ۱۹۷۰ پوري ئې واكمني و كړه او په مصر كي ئې د برتانيې ۷۲ كلنه واكمني پاى ته ورسول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصر ولس مشر جمال ناصر چي د عربي نړۍ مشري ئې هم په غاړه درلوده، پر دې وياړ کاوه چې څنګه ئې په 1956 کا ل کې و اسرائیلو ته چې د فرانسې او برتانیې ښکاره ملاتړ ورسره وو. ماته ورکړه، خو دا ځل یې له اسرائیلو سره د متحدو اېالاتو د پوځي ملاتړ له کبله هیلې رښتینې و نه ختې.

د ځینو څېړونکو لکه فواد عجمي له نظره دې جګړې ددې پر ځای چې فلسطیني عربو ته نېکمرغي په لاس ورکړي، بدمرغي ئې ورکړه. په زرګونو عرب فلسطینیان ئې د اسرائیلو تر ولکې لاندې راوستل، او په منځني ختیځ کې ئې ځیني پاروني په وجود راوړې.

د الفتح په نامه سازمان چې په فلسطین کې ئې د پام وړ بریاوې تر لاسه کړیدې، په 1957 کال او د PLO یا د فلسطین د خپلواکۍ سازمان په 1964 کال کې تاسیس سول، چې ددواړو ګوندونو مرام د اسرائیلي حکومت شنډول او د فلسطیني هغې واك ته رسول وو.

د عربو او اسرائیلو تر منځ د شپږ ورځنۍ جګړې وروسته احمد شکایري Shukairy چې د فلسطین د خپلواکۍ د سازمان مشري ئې کوله له واکه ګوښه او اوسنی مېړنی مشر یاسر عرفات ئې د مشر په توګه و ټاکل سو، یاسر عرفات چې په رښتینې ډول ئې د فلسطینیانو ملاتړ درلود، په منځني ختیځ کې د یوه رښتیني او پیاوړي اتل په توګه تر دې مهاله سالمه رهبري کوي،

د فلسطین د خپلواکۍ سازمان د فلسطینیانو د یوازني ګوند په توګه د ټولو عربي هیوادونو لخوا په رسمیت و پېژندل سو. خو اسرائیلو په ټینګه له نړۍ څخه د همدې سازمان د نه رسمیت پېژندني غوښتنه درلوده، د اسرائیلو یوازنی دلیل چې ولي دا سازمان ګواښي دا وو چې نوموړي سازمان ترهګر فعالیتونه سر ته رسوي، هغه یهود چې په 1917 کا ل کې ئې دې سیمې ته کډې راوړې دي، شړي او په مرامنامه کې ئې د اسرائیلو د له منځه وړلو ماده وجود لري.

اسرائیلو په راوروسته کې څرګنده کړه چې په حقیقت کې ئې غوښتل له بیت المقدس پرته نوري ټولي سیمي د عرب ګاونډیانو سره په سوله ایز ډول د ترون له مخې و سپاري، خو ددوی په وینا سیمه ایزو نېشلیستانو د غربي بانك او د ګولان د لوړو په اړه هم غوښتني درلودې.

د فلسطین او اسرائیلو تر منځ ددې ستر بحران د له منځه وړلو لپاره نو اوس د پلانونو ورکول پیل سول، Yigul Alonخپله یوه طرحه چې د Alon Plan پلان په نامه یاده سوه وړاندې کړه، دې طرحې پر اسرائیلو ږغ کاوه چې د غربي بانك سره پرتې خپلې سیمې دې و فلسطین ته وسپارل سي.

ددې پلان برسېره په سیمه کې پرتو ځینو یهودانو هم په مخامخ ډول ددواړو خواوو ناسته او د موضوع حل حتمي ګاڼه. ځکه نو د سودان پلازمېنې خرطوم سر مشریزه چې یو غولونکی پلان وو، د 1967 کال په اګست او سپتمبر کې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړه شوه، چي دا سرمشريزي ددواړو خواوو تر منځ د خبرو اترو ور وتړی، او په هيڅ ډول ئې د اسرائيلو په رسميت نه پېژندل نه منل.

يوه بله معاهده هم په 1975 کال کي د ملګرو ملتونو لخوا خپره سوه، چي د Zionism is Racism يا صهيونيت نژادي تبعيض دی، په نامه ياده سوه، دې معاهدې پر اسرائيلو ږغ کاوه چي له خپلي سيمي دي هغه بنياد ګراپان چي د مېشته کېدني مخالفت کوي و شړي.

په اسرائيلو کي په 1977 کال کي د Licud ليکود ګوند په واك ته رسېدو سره د مېشته کيدني پراختيا رسمي بڼه غوره کړه، او اسرائيلو له هغه مهاله بيا تر همدې پاني تر ليکلو په فلسطيني سيمو کي د يهودانو پر مېشتېدو ټينګار کوي، يوازي په 2003 يم کال کي 22000 تنه اسرائيليان په غربي بانك او غزې تراډه کي ځای پر ځای سويدي. او شل زره تنه نور ئې د بيت المقدس او د هغه په شاوخوا سيمو کي مېشت سويدي، او تر پنځلس زره زيات يهود د ګولان په لوړو کي مېشت سويدي.

مصري ولس مشر جمال ناصر د اسرائيلو او مصر تر منځ اوربند مات او پر سويز کانال ئې بريد و کړ، دې جګړې په يوه داسي مهال کي صورت و نياوه چي د اسرائيلو لومړی وزير Levi Eshkol مړ، او Gulda Meir ګولدا مير يې د ځای ناستي په توګه ټاکل سوی وو، دا جګړه هم د دواړو هيوادونو تر منځ د يوې خونړۍ جګړې په توګه ثبت سوېده، ډير څېړونکي په دې اند دي چي په همدې جګړه کي د بم غورځونکو الوتکو پيلوټان شوروي الاصله وو، چي د شوروي اتحاد له لوري و جمال عبدالناصر ته رالېږل سوي وو.

د متحدو ايالاتو دفشار له امله چي پر اسرائيلو ئې وارد کړ، دواړه لوري و يوه اوربند ته سره و رسېدل، او هم ئې و منله چي د ملګرو ملتونو 242 نمبر معاهدې ته غاړه ايږدي.

د عربي نړۍ يوه نامتو او ننګيالی مشر جما ل ناصر هم په ناڅاپي ډول له دې نړۍ سترګي پټي کړې، او ځای ناستي انور سادات اوس د مصر مشري په غاړه واخيسته، د انور سادات تګلاره د اسرائيلو په اړه داسي وه چي له دوی سره ئې نسبي سوله غوښته، او په تدريجي ډول ئې د فلسطيني سيمو څخه د اسرائيلو وتل غوښتل.

متحدو ايالاتو او ملګرو ملتونو د اسرائيلو د لومړي وزير Levi Eshkol تر منځ منځګړيتوب کاوه، خو مثبته پايله ئې و نه درلوده.

د مصر د ولس مشر انور سادات غوښتني ورو ورو د جګړې د پيل کېدو په اخطار تبديلېدلې، خو د اسرائيلو سرسخت صدراعظم ګولدامير هيڅکله دا نه منله چي د اسرائيلو پوځيان به د فلسطيني ښارو څخه وزي.بلکي هغه به ويل چي د فلسطين او اسرائيلو تر منځ د سولي ددايمي تړون تر لاسليکېدو وروسته به اسرائيلي ټولګی له فلسطينه راباسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عرب هیوادونو او پخپله مصر و مصري ولس مشر ته په ډاګه کوله چي اسرائیل په پوځي لحاظ تر مصر تکړه دي، تر هغه مهاله چي مصر پخپل اردو کي اصلاحات را نه ولي، جګړه به ونه ګټي، نو انور سادات هم غوره و ګڼله چي جګړه د عرب مشرانو تر لیدني کتني پوري و ځنډوي.

د اکتوبر جګړه Yom Kippur War:

تر یو لړ زیاتو ناندریو وروسته د 1973 کال د اکتوبر په مهاشت کي مصر او سورئي د اسرائیلو پر ضد یوه بله جګړه ونښلوله، او دا جګړه د اسرائیلي لومړي وزیر ګولدامیر لخوا د انور سادات د هغه وړاندیز تر ردولو وروسته پیل سوه چي د مهاجرت په اړه ئې د مذاکرې غوښتنه څرګندوله.

د اکتوبر پر شپږمه چي یهودان ئې Yom Kippur بولي، او ددوی لپاره یوه ځانګړې سپېڅلي ورځ ده، مصري پوځي ټولګۍ له سویس کاناله تېري سوې، که څه هم پخوا لدې انورسادات دوه ځله د جګړې د پیل په اړه خبرداری ور کړی وو، خو څه پېښ نه سول، ځکه نو اسرائیلي مشرتابه هم د مصري برید په اړه ګمان نه کاوه، خو د برید په ورځ رارسېدلي استخباراتي خبرونو ګولدامیر او د اسرائیلو ددفاع وزیر داېان Dayanحیران کړل.

زیات شمېر مصریان د سویس کانال پر شاوخوا راټول شوي وو، اسرائیلي ځواکونه هم سره راټول او یو ځای سوه، تر څو د راپېښ اړودوړ مخه و نیسي، خو خبر نه وو چي ټانکونه او زیاتي درني وسلې ئې تر مخه لا د مصري پوځیانو په لاس کښېوتلي دي.

د اسرائیلو سره په جګړه کي د زیات فشار له امله 200 اسرائیلي ټانکونو د ګولان لوړي پرېښودې، او پر شاتګ ئې و کړ، کله چي مصریان له سویس کاناله تېر سول، نو سورېې هم د پینینسولا تراډه چي له لاسه ئې ورکړې وه، بیرته په لاس راوړه.

د اسرائیلو یو جنرال اپریل شېرون چي د اسرائیلو اوسنی لومړی وزیر دی، په همدې جګړه کي یو مهم رول لوبولی وو.

جګړه د متحدو اېالاتو د زیات فشار له امله ودرېده، د جګړې په پای کي معلومه سوه چي دواړو خواوو ته زیات ځاني او مالي زیانونه اوښتي دي، د مصر د مړو شمېر 8500 تنه او د اسرائیلو هغې 2500تنه و ښودل سو.

د جګړې په پای کي د اسرائیلو لومړی وزیر ګولدامیر و استعفاکولو ته مجبور سو، چي له استعفا ورکولو وروسته ئې Izhak Rabinاسحاق رابین، چي په متحدو اېالاتو کي د اسرائیلود سفیر هم تېر سوی وو، د لومړي وزارت په ګدۍ کښېناست.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحدو اپالاتو د باندنيو چارو د وزير له هڅو سره سم و منل سوه چي اسرائيل به د سيناى پيينسولا د ځينو برخو څخه وزي، خو د اسرائيلو د ښی اړخه اپوزيسيون مشر Menhaem Begin له سيناى پيينسولا څخه د اسرائيلي پوځېانو د وتلو سخت مخالف کاوه، که څه هم چي انورسادات او د اسرائيلو لومړی وزير Menahem Beiginپه 1978کال کي د Camp David تړون لاسليک کړ، چي په 1979 کال کي ئې د سولي د تړون لپاره لار هواروله.

په لبنان کي د 1982 کال جگړه:

په 1970يم کال کي د فلسطين د خپلواکۍ سازمان غړي او جنګيالي و لبنان ته راغلل، او لبنان ئې خپل مرکز و گرځاوه، تر څو له هماغه ځايه پر اسرائيلي سيمو خپل بريدونه تر سره کړي، سورېاېان د 1976 کا ل په لومړيو کي و لبنان ته داخل سوي وو.

خو د اسرائيلو لومړي وزير د فلسطين د خپلواکۍ سازمان پر همدې عمل خبر او په 1982 کي ئې پرې حمله و کړه، څو له هغه ځايه د فلسطين د خپلواکۍ سازمان جنګيالي و تونيس ته ولاړل.

دا هڅه د اسرائيلو ددفاع د وزير اپريل شېرون وه چي غوښتل ئې د فلسطين د خپلواکۍ سازمان له منځه يوسي، په لبنان کي تر ډېره وخته د اسرائيلو او فلسطيني سازمان تر منځ جگړه روانه وه، خو په وروستيو کي اسرائيلو له لبنانه خپله پښه و ايسته، خو له وتلو سره سم ئې د اسرائيلو پر ضد د حزب الله ډله جوړه سوه.

لومړی انتفاده او اوسلو تړون:

کله چي د فلسطين د خپلواکۍ سازمان لږ ضعيف کړل سو نو فلسطينېانو کوښښ کاوه څو په نيول سوو سيمو کي خپل سرنوشت او واک چاري پخپلو لاسونو کي واخلي.

د 1978کال په لومړيو کي په غربي بانك او غزه تراډه کي د اسرائيلي ظلمونو په وړاندي ستر پاڅون وسو، چي د انتفادې په نامه و نومول سو، د خليج تر جگړي وروسته او د شوروي اتحاد تر ټوټه کېدو وروسته د متحدو اپالاتو او نړيوالي ټولني پام منځني ختيځ او په تيره بيا د فلسطين او اسرائيلو تر منځ سولي ته راواوښت.

په 1993 او 1995 مو کلونو کي د فلسطين د خپلواکۍ سازمان او اسرائيلو د اوسلو اعلاميه يا Oslo Declaration of Principlesاو د اوسلو لنډمهاله تړون ياThe Oslo Interim Agreement لاسليك کړ، او همدا ډول په ۱۹۹۴کال کي د اسرائيلو او اردون تر منځ هم د سولي تړون لاسليك سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د P.L.O او اسرائيلو تر منځ په اعلاميه کي راغلي وو چي د 1996کال له مخه به اسرائيل د غزې له تراډي او غربي بانك له ډېرو ښارو راوزي. د 1996م کال په رارسېدو سره چي اسرائيل له همدې سيمو راووتلل.

تقريبا 97%په سلو کي فلسطينېان چي په همدې سيمو کي اوسېدل، تش په نامه تر فلسطيني قانون لاندي وو. خو هغه ساحه چي د فلسطين ملي واکمنۍ يا Palestine National Authority اداره کول، په ټوليز ډول 8%په سلو کي وو.

د 1996کال د جنوري په مېاشت کي په غزه او غربي بانك کي مېشتو فلسطينېانو يوه مقننه قوه و ټاکل،چي ياسرعرفات ئې د فلسطين د مشر يا رئيس په توګه و ټاکه.

د فلسطيني دولت مشر سپين ږيری ياسر عرفات چي د ژوندانه په هره شېبه کي ئې له فلسطيني حقوقو دفاع کړې او د اسرائيلي ځواك په وړاندي د سپر په شان ولاړ دی.

دوهمه انتفاده:

د مېشته کېدني په اړه د فلسطين او اسرائيلو تر منځ خبري اتري د 2000م کال په جولای کي پای ته ورسېدې، فلسطينېانو ټينګار کاوه چي اسرائيل دي هغه کډوالو ته چي و اسرائيلي سيمو ته راستنېدل غواړي، اجازه ورکړي، او په دې کار کي د فلسطينېانو موخه دا وه چي په اسرائيلو کي د فلسطېنېانو ټولني جوړي کړي، خو اسرائيلو ددې کار مخالفت کاوه، او هم ئې په څو مهمو فلسطيني سيمو خپل کنترول غوښت

د فلسطېنېانو پاڅون د 2000م کال د سپتمبر په 28مه هله زور واخيست چي اسرائيلي وزير ايرېل شېرون په بيت المقدس کي د مسجد اقصی څخه ليدنه کوله. د فلسطيني وګړو دا دوهم ستر پاڅون هم د اسرائيلو ځواکونو له خوا د فلسطېنېانو د کورونو د نړولو او پر هغو د ظلمونو په نتيجه کي سر را پورته کړي، چي ددوهمي انتفادې په نامه و نومول سو.

د فلسطين او اسرائيلو تر منځ د سولې راوستلو په بهير کي د تابا ياTabal پنامه خبري اتري هم و سوې، او په دې خبرو اترو کي فلسطېنېانو د متحدو ايالاتو د ولس مشر بيل کلنتن هغه پلان چي د مېشته کيدني لپاره جوړ سوی وو، رد کړ.

تر دې مذاکراتو وروسته اسرائيلي لومړی وزير يهود بارك چي د همدې پلان په پروسه کي ئې مهم رول درلود، په اسرائيلي ټولټاکنو کي ماته و خوړه او پر ځای ئې اوسنی لومړی وزير اېريل شېرون و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحده اېالاتو د زېاتو هڅو سره سره چي غوښتل ئې دوهمه انتفاده ارامه کړي، دا انتفاده تر 2002کال پوري راوانه وه.

د 2001 کال د سپتمبر يولسمي، د فلسطين او اسرائيلو تر منځ تاو تريخوالی لا زېات کړ، عرب هيوادونو غوښتل په ټوليز ډول د فلسطېنېانو دفاع و کړي، خو له بل لوري متحدو اېالاتو په لبنان کي د حزب الله او په فلسطين کي د حماس مذهبي ډول فعاليتونه تر خپلي پوره څارني لاندي راوستلي وو، هغې مظاهرې چي د القاعده ډلي د مشر اسامه بن لادن په پلوي جوړه سوې وه، د فلسطيني مذهبي ډلو پر سیاست بېله اغېزه وکړه.

اسرائيلو د 2003کا ل د جنوري په دريمه په وسلو بار هغه بېړۍ چي و فلسطين ته پر لاره وه، و نيول او شواهدو وروسته څرګنده کړې وه چي نوموړې کښتي د ايراني دولت لخوا و حزب الله ته لېږل کېده.

همدې پېښو ته په کتنه، متحدو اېالاتو او اروپائي ټولني و اسرائيلو ته واك ورکاوه، چي د فلسطين دولت پر ضد اقدامات و کړي. اسرائيلو هم دا ډول اقدمات پيل کړي او بې ګناه فلسطېنېان ئې سخت و ځپل، پر فلسطيني سيمو ئې يرغلونه و کړل او د فلسطيني دولت مشر ياسر عرفات ئې پر خپل هستوګنځيRamalah کي نظر بند کړ، خو د اسرائيلو دې بې رحمانه اعمالو کله د فلسطېنېانو سپېڅلې عقيده او خپلواکي غوښتونکي روحيه اړولاسواى، فلسطېنېانو هم له خپلو بريدونو لاس وانه خيست او ځان مرګي بريدونه ئې تر سره کړل.

د سعودي د سولي ترون او د فلسطيني دولت د رسميت پېژندني معاهده:

د سعودي ملك شهزاده عبدالله هم د فلسطين او اسرائيلو د اوږدمهاله ناورين د پای ته رسولو لپاره يو وړانديز چي Saudi Peace Proposalنوميږي، وړاندي کړی دی، دا طرحه د فلسطيني سيمو څخه د اسرائيلو د وتلو اوهم د مهاجرت پر سر موضوعاتو متمرکزدی، او د عرب سرمشريزي ياArab League تر غونډې وروسته منل سوی دی.

د 2002کال د مارچ پر دولسمه د ملګرو ملتونو د امنيت شورا 1397نمبر معاهده صادره کړه، چي يو ځل بيا ئې له دواړو خواو څخه د بريدونو پای ته رسول غوښتل، دې معاهدې هم د ملك عبدالله د پلان يادونه کړې او په لومړي ځل ئې د فلسطين دولت د جوړېدو ژمنه کړې وه.

د فاعي ديوال يا:Operation Defence Wall

پداسي حال کي چي په اسرائيلي سيمو کي ځانمرګو بريدونو خپل اوج ته ځان رساوه، ياسر عرفات پر فلسطېنېانو ږغ وکړ چي له دې ډول ځان مرګو بريدونو څخه دې مخ و ګرځوي.

منځني ختيځ ته يو ځل بيا د جنرال زيني په راتګ سره دې ډول بريدونو زور واخيست، Nethanyas د پارك په هوټل کي يوه ځان مرګي بريد چي د يوې ښځي لخوا تر سره سو، 27تنه اسرائيليان ووژل. اسرائيلي حکومت هم ددې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برید په ځواب کې پر فلسطیني سیمو برید وکړ، په رام الله، نبلس، جنین او تولکرم ښارونو کې ئې ډیري بې رحمانه وژني وکړې، ښوونځی او دولتي تاسیسات ئې وران او د عامه خلکو ډېر کورونه وران کړل، په سلګونوتنه بې ګناه ښارېان ئې په شهادت و رسول، د بریدونو پر مهال د اسرائیلو یوه ویاند ویلي وو چې یوازي یې په جنین ښار کې 50تنه فلسطیني جنرالان په شهادت رسولي دي.

اسرائیلي پوځېانو د الفتح سازمان مشر Marwan Barghouti ژوندی په لاس غوښت چې ددوی له نظره ئې په ډېرو ترهګرو پېښو کې لاس درلود.

د اسرائیلي پوځېانو دا بریدونه چې د دفاعي دېوال پنامه یادسوي دي، دوی ته دا په ډاګه کړه چې په وسله وال ډول به دې پېښو او ناورین ته پای ورنه کړي، بلکي لا به د سولي پروسه و پای ته و غورځوي.

په عربي نړۍ اومسلمانو هیوادو کي تر زیاته حده اسرائیلي ظلمونه غندل کیږي، د اپریل پر 19 مه د امنیت شورا 1405نمبر معاهده صادره کړه او پخپله دې معاهده کي ئې د یوې پلاوي ټاکل غوښتل چې د فلسطین او اسرائیلو تر منځ ددې ناتار په حقیقت ځان و پوهوي، اسرائیلو لومړی دا معاهده و منل خو راوروسته ئې د همدې پلاوي پر جوړښت او ټګلاره نیوکي و کړې او هغه ئې رد کړل.

د امریکا اوسني ولس مشر جورج واکر بوش ددې لپاره چې پر عراق د برید پر ضد د مسلماني نړۍ پاڅون راپورته نشي، و غوښتل د فلسطین او او اسرائیلو ترمنځ په دراماتیك او بېړني ډول سوله رامنځته کړي، د همدې سولي لپاره ئې د 2002کال د مې په مېاشت کي اسرائیلي لومړی وزیر اېریل شېرون سپیني ماڼۍته و غوښت، تر څو د منځني ختیځ په اړه ورسره وږغیږي، ددوی د غونډې پر مهال خبر راورسېد چې د حماس مذهبي ډلي په اسرائیلو کي یوه لویه چاودنه سر ته رسولې ده، شېرون هم د خبر تر اورېدو وروسته د خپل هیواد په لور ستون سو او دا خبري همداسي بې پایلې پاته سوې.

د مې په مېاشت کي پر فلسطیني مشر یاسرعرفات هم فشار زیات وو، څو هغه ئې ددې مېاشتي په پای کي د Basic Lawیا انتقالي اداري اساسي قانون توشیح کولو ته و هڅاوه. د فلسطین لپاره دا اساسي قانون د اسلامي قانون یا شریعت پر اصولو ولاړ دی.

د 2002کال د اګست مېاشت ته په کتنه، دا مېاشت په ځانګړي ډول د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د تاوتریخوالي مېاشت وه. په اسرائیلي سیمو کي فلسطینېانو مرګوني بریدونه سر ته رسول، او په ځوابیه عملیاتو کي ئې اسرائیلو پر فلسطینېانو له ځمکي نه ځمکي ته توغندی توغولې.

په همداسي یوه پېښه کي اسرائیلو په فلسطین کي د حماس د مذهبي ډلي مشر Salih Shehadeh هم په شهادت و رساوه، چي تر شهادت وروسته ئېMuhammad Deif و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library